

KARDEŞÇESİNE

Yetvart Danzikyan

Oldu olacak Pazar günü yapsaydık

MHP Lideri ve Erdoğan ile AKP'nin müttefikli Devlet Bahçeli bir kez daha Türkiye siyasetinde önemli bir kırılmaya yol açacak bir çıkış yaptı ve erken seçim önerdi. Hatırlanacaktır, Bahçeli 2002 yılındaki erken seçimde de yol açıcı olmuş, bu hamlesiyle kendi partisi MHP ile koalisyon ortakları ANAP ve DSP Meclis dışında kahrken AKP'nin uzun yıllar sürecek iktidarı başlamıştı. Bahçeli geçtiğimiz yıl başkanlık tartışmaları sürerken yine benzer bir çıkış yapmış “Fiili durumu yasal duruma çevirmeli” diyerek ülkeyi Başkanlık sistemine götürecek referandumun da yolunu açmış, böylece bir yıl önce 16 Nisan'da referanduma gitmiştik. Sonucu biliyorsunuz.

Bu kez Bahçeli'nin gerekçeleri şöyle: “Kaosa oynayanların oyunlarını bozmak şarttır. Seçim var mı yok mu, erken mi olacak zamanında mı yapılacak anlaşmazlık ve çekişmelerine son verilmesinin vakti. Siyasi muhataplarımıza ve aziz milletimize samimi ve tartışılmasını ümit ettiğimiz teklifimiz şudur: 26 Ağustos 2018 Pazar günü yani Malazgirt Zaferi ve Büyük Taarruzun yıldönümünde, Türk milletinin yeni bir zafer ruhuyla sandığa gidip, hem cumhurbaşkanı hem de milletvekili seçimlerinde Türk düşmanlarına hak ettikleri dersi vermesi en makul, en mantıklı, en akıllı, en demokratik yoldur.”

Buna Erdoğan'ın vereceği yanıt merakla beklenmekteydi. Çok sürmedi bir gün sonra Erdoğan Bahçeli ile buluştu ve Erdoğan erken seçim teklifine evet demekle kalmadı seçim tarihini daha da önceye aldı. Yani 24 Haziran'a. İki aydan bahsediyoruz şunun şurasında. Siyasi tarihi boyunca erken seçimlere karşı çıkan AKP'nin bu yola gitmesi elbette önemli. Ama daha önemli olan AKP-MHP ittifakının neden böyle apar topar bir seçim ihtiyacı duyduğu.

Erdoğan referandum sonrasında yeni bir tablo oluştuğu ve tablo ile daha uzun süre devam etmenin zaaf yaratacağından söz ederek bu teklife evet demiş görünüyör.

Şöyle diyor Erdoğan: “Türkiye'nin önündeki iç ve dış gündemin yoğunluğu, erken seçim kararının açıklanmasıyla ortaya çıkacak belirsizliğin bir an önce ortadan kaldırılmasını zorunlu kılıyor. Suriye'deki gelişmelerin hızlandığı, makroekonomik dengelerden büyük yatırımlara kadar her konuda çok önemli kararlar vermemiz gereken bir dönemde seçim konusunu ülkemizin gündeminden bir an önce çıkarmamız şarttır.”

Gerekçe böyle ama siyaseti yakından izleyen herkes şunu rahatlıkla görebilir. Türkiye mevcut durumda bir ekonomik krizin içindedir. Ve krizin Cumhurbaşkanlığı ve Parlamento seçimleri için planlanan Kasım 2019 tarihine kadar derinleşmesi ve etkilerini toplumun tüm gözenerleklerinde hissettirmesi gayet ihtimal dahilindedir. ABD Doları'nın 4 TL'ye yerleşmesi enflasyondan cari açığa kadar tüm dengeleri altüst etmekle kalmamış birçok şirket bankaların borç yapılandırmasına oturmuştur.

İkinci olarak Erdoğan rejiminin baskıları toplumu günden güne daha da sıkırmakta, insan hakları ihlalleri neredeyse artık olağan hale gelmektedir. Toplumu günden güne geren bu tablonun AKP'yi de zorlar hale geldiği aşikardır.

Bir başka denklem ise öyle görünüyor ki bilhassa MHP'yi zorlayan İYİ Parti'nin çıkışıdır. Bu hamle ile muhtemelen İYİ Parti'nin en azından parlamento seçimlerine katılmaması, katılabilecekse de hayli hazırlıksız bir şekilde seçime gitmese düşülmüştür.

Cumhurbaşkanlığı seçimi açısından da Erdoğan ve Bahçeli belli ki muhalefete ortak bir aday çalışması için zaman ve propaganda imkanı bırakmamak taktiği üzerinde anlaşmış olmalıdırlar.

Bunlar kadar önemli olan başka bir faktör de Afrin harekati başta olmak üzere Suriye politikasında atılan adımlardan umulan faydanın sağlanamaması ve süre uzadıkça bu hamlenin her türlü dalgalanmaya açık hale gelecek olmasıdır.

Bütün bu saydıklarımız kadar önemli olan başka bir denklem de Mart 2019'de yerel seçimlerin yapılacak olması. Cumhurbaşkanlığı ve parlamento seçimlerinden çok farklı dinamikler üzerine oturan yerel seçimlerden AKP ve MHP büyük ihtimalle umutlu değiller. 16 Nisan 2010'7'deki referandumda İstanbul ve Ankara'da AKP açısından oy düşüşü yaşanması Erdoğan kadar Bahçeli'yi de düşündürüyor olmalı. Rejim Mart'ta alınacak tatsız bir sonucun Kasım' 2019'da yapılacak Cumhurbaşkanlığı ve parlamento seçimlerine de yansıtacağını hesaplamış ve bunun önünü kesmek istemiş olmalı.

Tüm bu manzaraya baktığımızda öyle görünüyor ki bu seçim baskın seçim olduğu kadar belli ki biraz da panik seçim. AKP ve MHP hem muhalefete hazırlanma zamanı bırakmamak hem de siyasi dengeler daha da aleyhe dönmekten hiç olmazsa Cumhurbaşkanlığını kazanmak amacıyla böyle bir hamle yapmış gibi görünüyor.

Böylece sadece iktidardaki ittifakın gönlü olsun diye üstelik OHAL koşullarında olağanüstü bir seçim atmosferine girmiş bulunuyoruz.

Bu hamle tutacak mı yoksa toplum bu kadar zorlamaya artık bir yanıt verecek mi? Öyle görünüyor ki bu sorunun yanıtı için çok fazla beklemeyeceğiz.

yetvartd@ttmail.com

Bilkent'te iki Ermenistanlı tarihçi

VARDUHI BALYAN / vardbalian@gmail.com

Avrupa Birliği destekli 'Beşeri Bilimlerde Bilgi Değişimi ve Akademik Kültür: Geç 18. yüzyıldan 21. yüzyıla kadar Avrupa ve Karadeniz Bölgesi' projesinde Ermenistan'ı teslim eden El Yazmaları Enstitüsü Matenadaran'dan Gayane Ayvazyan ve Greta Nikoğosyan, üç ay boyunca Bilkent Üniversitesi'nde araştırmalar yapacak. Tarihçiler Ayvazyan ve Nikoğosyan ile projenin detaylarını ve neden Türkiye'yi seçtiklerini konuştuk.

GAYANE AYVAZYAN:
'İstanbul Ermeni Patrikliği'nin Ermeni modernleşmesinde çok önemli bir yeri var'

Projenin ve proje kapsamında yürüttüğün çalışmalardan başlayalım...

Proje 2017 yılında başladı ve 2020 yılına kadar devam edecek. Avrupa ve Karadeniz Bölgesi olan ülkeleri kapsıyor. Ermenistan'ın Karadeniz'e kıyısı olmasa da bu projenin olmazsa olmaz parçasıdır çünkü Ermenilerin Karadeniz bölgesindeki yeri ve önemi tartışılmazdır. Proje kapsamında farklı ülkelerden akademisyenlerle sık sık birlikte çalışma fırsatı buluyoruz. Proje bize, milliyetçi söylemi ve perspektifi bir yana bırakıp, farklı dilleri konuşan halklar hakkında değişik araştırmalar yapma fırsatı veriyor.

Proje 1750'lerden 21. yüzyıla kadar uzanan tarihsel süreçte farklı konuları içeriyor. Doktora tezinde Eremya Çelebi Kömürçüyan üzerine çalıştım. Kömürçüyan'ın Ermeni daha doğrusu Batı Ermeni modernleşmesinin kurucularından biri olması çok ilgimi çekiyor. Bu nedenle doktora tezimde onu konu edindim. Öte yandan modernleşme sürecine kronolojik olarak baktığım için başka isimleri ve onların çalışmalarını da inceliyorum. Batı Ermenilerinin

modernleşmesi çok geniş bir konu. Bu nedenle proje kapsamında özellikle İstanbul'u seçtim.

Proje kapsamında farklı üniversitelerde çalışıyorsunuz. Deneyimlerinizi aktarır mısınız?

Projenin bir önceki ayağı Avusturya'nın Graz şehrinde gerçekleşen konferansla başlamıştı. Orada 'Bilginin Yerelleşmesi: İstanbul Ermeni Patrikliği Örneği' başlıklı bir sunum yaptım. Modernleşme süreçlerine bakıp Ermenilerin bu süreçteki rolüne odaklandım. Osmanlı döneminde İstanbul Ermeni Patrikliği sadece dini bir kurum değildi; seküler bilgi kaynaklarını ele alıp yerelleştirmeye konusunda da Patrikliğin çok önemli bir yeri ve işlevi vardı. Eğitim ve basın yayın konusunda üretilen uluslararası deneyimi alıp İstanbul'da uygulayan Patrikhane bu deneyimleri yerele aktarabiliyordu. 18. yüzyılda Ermeni basın yayın faaliyetlerinin üçte biri İstanbul'da gerçekleşiyordu. 19. yüzyılda bu oran düşse de İstanbul Ermeni basın yayın dünyasının önemli merkezlerinden biri olmayı sürdürüyordu. Bu durum

eğitim için de geçerlidir. Bu süreçte İstanbul Ermeni Patrikliği'nin ne kadar önemli bir rol oynadığını görmezden gelemeyiz. Ben de bu konuya odaklanarak çalışmayı seçtim. Avusturya'nın Graz Üniversitesi'nin kütüphanesinden faydalanabilmek araştırmalarımı daha da verimli kıldı.

Türkiye'yi seçmenizin nedeni nedir?

Projede Ermenistan'dan üç kişi var. Üçümüz de projenin ikinci ayağı olarak Türkiye'de çalışmayı tercih ettik. Zira hepimizin ilgi alanları Osmanlı'ya dayanıyor. Aramızda Türkçe bildiği için kaynaklardan daha iyi faydalanabilenler de var. Bu nedenle de hepimizin ortak kararı projede Türkiye'yi temsil eden Bilkent Üniversitesi ile çalışmak oldu.

Bildiğiniz gibi, Bilkent Üniversitesi Kütüphanesi araştırmacılara geniş bir arşiv sunabiliyor. Türkiye'de araştırmacılara bu hizmeti veren başka üniversite kütüphaneleri de var. Türkiye'nin bir Ermeni araştırmacıya sağlayacağı bir başka avantaj ise zengin çeviri kültürü. Burada yabancı kaynaklara ulaşım çok daha kolay.

Ne yazık ki Ermenistan'da bu kadar zengin kaynaklara sahip değiliz. Tabii madalyonun öteki yüzü de var. Tarihsel olarak burası Ermeni kültürünün, basın yayın dünyasının merkezlerinden biriydi. Fakat günümüzde bir kütüphaneye gidip zamanında basılmış bir Ermeni süreli yayının bütün sayılarına ulaşmak mümkün değil. Patrikhane'nin kütüphanesine ulaşmak ise hiç kolay değil.

Projenin alt dalları da var. Bunlardan söz eder misiniz?

Evet, projenin alt dalları da var. Fakat bunların daha az önemli olmadıklarının da altını çizmek isterim. İlki eş koordinatörlüğü yaptığım 'Karadeniz Bölgesinde Seyyahlar' adlı proje. Bu projede o bölgede 1750'lerden bu yana gezgin olarak seyahat edip notlar alan seyyahları ve bıraktıkları mirası ele alıyoruz. Üstünde çok fazla çalışılmamış bir konu bu. Üstünde çalıştıkça da Ermeni seyyahların bu gezgin kültürüne ne kadar önemli bir zenginlik kattıklarını görüyoruz. Ermeni seyyahların tanıklıklarından Karadeniz ülkeleriyle ilgili ilginç bilgiler ediniyoruz. Bu proje kapsamında El Yazmaları Enstitüsü Matenadaran'da bir atölye çalışması yaptık. Farklı ülkelerden seyyahların hikâyelerini internet ortamında okurlarla buluşturacağız. Bunları yakında farklı dillerde yayınlamayı da düşünüyoruz.

Bir başka proje ise tarihsel süreç içinde kurumsal hayatta kadınların rolüne odaklanıyor. Bu kapsamda, eğitim siteminin parçası olan kadınlar ele alınıyor. Bulgaristan'daki arkadaşlarımız tarafından koordine edilen bu projede tarihte çok emeği geçen ama tarih kitaplarında adına rastlanmadığımız pek çok kadının hikâyesi ortaya çıkıyor. Bu hikâyeleri, 'Karadeniz Bölgesi'nde Kadın ve Bilgi Aktarımı' (Women and the Transfer of Knowledge in the Black Sea Region) adlı internet sitesinde paylaşıyoruz. Site sürekli güncelleniyor ama ilgilenenlere şimdiden açık.

GRETA NİKOĞOSYAN:
'Mihitryanların Ermeni kültürüne katkısını çalışıyorum'

Matenadaran'ı temsilen projede araştırmacı olarak yer alan Greta Nikoğosyan çalıştığı dönem Gayane Ayvazyan'ınkiyle aynı olsa da çalıştığı konu farklı. Türkiye'de Bilkent

Üniversitesi'nde bulunmanın ve sağladığı akademik kaynaklardan faydalanmanın araştırmasını zenginleştireceğini düşünen Nikoğosyan şöyle konuştu: "Ermenistan El yazmaları Enstitüsü'nde Mihitar-

yanlar' hakkında özellikle de 18. ve 19. yüzyıllarda Fransızca'dan Ermenice'ye yapılan çeviriler konusu üzerine çalışıyorum. Avrupa'ya taşınmadan önce Mihitryanların faaliyetlerinin merke-

zi İstanbul'du. Bu nedenle burada bulunmanın, buradaki kaynaklardan faydalanmanın yaptığım araştırmayı çok zenginleştireceğine inanıyorum. Bir sene önce Hrant Dink Vakfı'nın Burs Programı desteğiyle Sabancı Üniversitesi'nde aynı konuda çalışma fırsatım oldu. Mihitryanların İstanbul'daki faaliyetleri üzerine çalışıyordum. Muradyan-Rafaelian Okulu'nun Mihitryanların çalışmalarındaki yerini ve bunun Ermeni kültürüne katkısını araştırıyorum."

Farklı bir üniversitede araştırmasını sürdürüyor olmasının önemine dikkat çeken Nikoğosyan, sözlerine şöyle devam etti: "Bilkent Üniversitesi'nin kütüphanesi bizim araştırmalarımız açısından son derece zengin kaynaklara sahip. Henüz kütüphanede çok fazla çalışmamış olsak da internet ortamında bile çalıştığımız konular hakkında ilginç kaynaklar bulduk. Bilkent'in sağlayacağı olanakların araştırmama çok önemli katkıda bulunacağına inanıyorum."